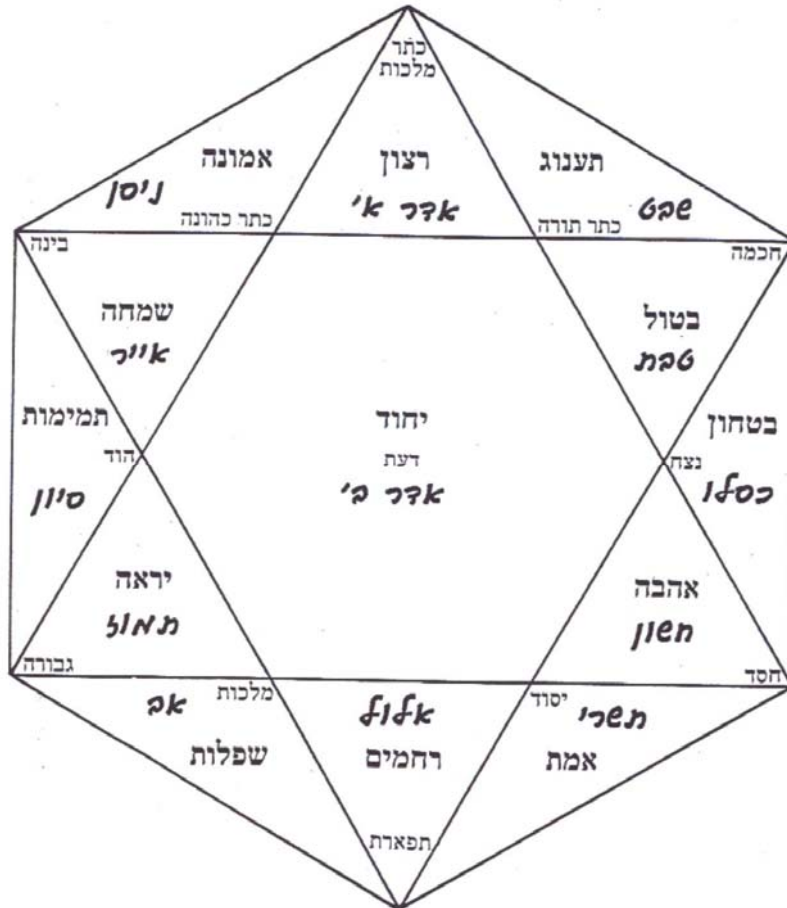


ב"ה

חודשי השנה וכוחות הנפש

אב - ע"פ סדר ה"מגן דוד"



הספירות ופנימיות הספירות

כתר
אמונה
הענוג
רצון

בינה
שמחה

חכמה
בטול

דעת
יחוד

גבורה
יראה

חסד
אהבה

תפארת
רחמים

הוד
תמימות

נצח
בטחון

יסוד
אמת

מלכות
שפלות

חודש מנחם אב - שפלות

בלימוד שלנו אנו מסדרים את החודשים ע"פ ציור ה"מגן דוד". ה"מגן דוד" הוא סמל חשוב בעם ישראל ובנוי בעצם משש נקודות: "סגול עליון" בן שלוש נקודות; "סגול תחתון" בן שלוש נקודות; נקודת היחוד שבאמצע בין שני הסגולים. כאשר מחברים בקוים את שש נקודות שני ה"סגולים", באופן המוצג בציור - מקבלים את תבנית ה"מגן דוד". קבלנו ממושה שנקודת היחוד במרכזו - ומסביבו י"ב שטחים בעלי צורה משולשת. קבלנו גם י"ב צמתים בהם נפגשים הקוים. כל צומת היא כנגד אחת מי"ג הספירות כאשר ספירת הדעת מכוונת כנגד מרכז המושה, וכל אחד מהמשולשים הוא כנגד אחד מכוחות הנפש - כאשר היחוד הוא במרכז. י"ב חודשי השנה הרגילה הם כנגד י"ב השטחים שמסביב למגן דוד - ואילו חודש אדר ב', החודש הי"ג - הוא כנגד המושה שבמרכז המגן דוד הכולל את הכל בסוד הדעת. הדעת כוללת את כל הספירות וגם את ספירת הכתר, שלמעלה מטעם ודעת, וממשיכה אותו בפנימיות. הדעת, שהיא ה"יחוד" "יְהוָה יְדַע אֶת חַוָּה אֲשֶׁתוֹ" - חודרת לכל כוחות הנפש ולכן היא באמצע הכולל את הכל.

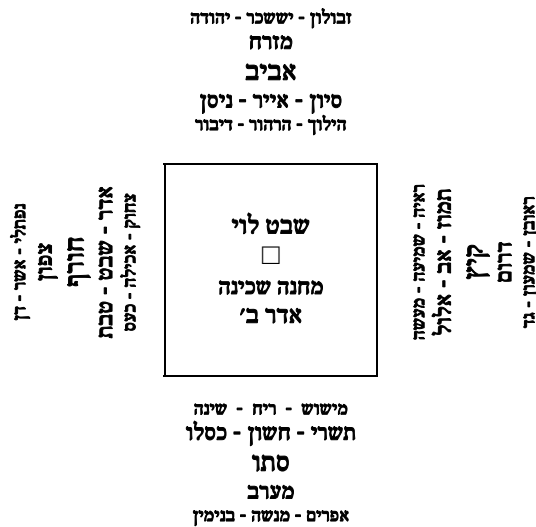
שבטים, חושים וחודשים

כל שבט מי"ב שבטי ישראל מסמל שורש נשמה בעם ישראל וכל שורש נשמה מבטא חוש מיוחד. לכן, "אין קוראים אבות אלא לשלושה - אברהם, יצחק ויעקב" - כי רק הם נשמות כלליות ובכל יהודי נמצאות תכונותיהם של האבות. כאמור, ישנו חוש מיוחד כנגד כל שבט משבטי ישראל וממילא, לא כל אחד חזק באותה מידה בכל י"ב החושים. כמובן שישנה התכללות של כל החושים בכל אחד ואחד - אלא שלכל אחד ישנו חוש בו הוא חזק במיוחד. זאת שליחותו בחיים של כל אחד - לפתח נכון את החוש השייך לו.

שיעורי הרב יצחק גינזבורג

על זיהוי החוש והדרך לפתחו כראוי נאמר: "חֲנֹךְ לְנֶעֱר עַל פִּי דְרָכֹו גַם כִּי יִזְקֶיךָ לֹא יִסּוּר מִמֶּנָּה" - כלומר, שצריך לחנך כל אחד ואחד ע"פ החוש והחן המיוחדים לו. ואם כן, החודשים, החושים והשבטים - משמשים לנו מבנה שלם - איך להכיר, ללמוד ולהבין, את כל תכונות הנפש.

מבואר ב"ספר יצירה" כי סדר הדגלים במדבר, החונים לארבע רוחות העולם - מקביל בדיוק לסדר ארבע תקופות השנה:



משנכנס אב ממעטין בשמחה

"משנכנס אב ממעטין בשמחה" - וע"פ פשט צריך האדם למעט בכל עניני השמחה הגשמית עד תשעה באב - ובזה הוא מקיים את זכרון החורבן ומשתתף בצרתו של הקב"ה - צער גלות השכינה, ובזכות השתתפותו - זוכה

האדם לראות בנחמת ציון. כל המתאבל על הבית שנחרב ומשתתף בצרת עם ישראל, השכינה הקדושה והקב"ה - שבכל צרתם לו צר - זוכה ורואה בנחמה האמיתית במהרה בימינו.

מיעוט - מפרשת החסידות ואומרת שמשפט זה אפשר לקרוא באופן שונה: "משנכנס אב ממעטין בשמחה" - כלומר, משנכנס אב ממעטים בכל הענינים הלא טובים, עניני החורבן והאבלות, על ידי שמחה. ובכל זאת, פרוש זה אינו סותר את הפשט בגלל שע"י מיעוט בשמחה גשמית יכול וצריך האדם להתעצם עם מקור השמחה הרוחנית - וע"י כך למעט בכל הדברים הלא טובים של תחילת חודש אב. וזאת, על דרך מה שהסברנו בענין ספירת העומר בחודש אייר.

בימי ספירת העומר אנו אבלים על כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו בגלל ש"לא נהגו כבוד זה בזה" ובכך פגמו ב"אהבת ישראל". הפגם ב"אהבת ישראל" שנקרא "שנאת חינם" - הוא הסיבה לחורבן הבית - וממילא תיקון החורבן הוא להרבות ב"אהבת ישראל" ובאופן של "אהבת חינם". ואכן, הסברנו שחודש אייר קשור עם השמחה פנימית של ה"מחשבה = בשמחה", ושמחה זאת היא מקור של המשכת מוחין לגרום התכללות בין המידות, התכללות בין החברים, התכללות בין יהודים - ובכך לתקן את הפגם של תלמידי רבי עקיבא.

ואם כן, בחודש אייר אמרנו שצריך להמשיך שמחה מכח המחשבה כדי להמתיק את הדינים של ימי הספירה. על אחת כמה וכמה שצריכים אנו בחודש אב להמשיך שמחה ממקום עוד יותר גבוה ונעלם ופנימי ועצמי - שבביל להמתיק ולמעט בכל הדברים הלא טובים של תחילת חודש אב - חורבן הבית והסיבה לחורבן הבית - "שנאת חינם".

מידת השפלות

ע"פ ציור המגן דוד שייך חודש אב למידת ה"שפלות". התיקון של החורבן שקרה בחודש זה, וכן התיקון של ה"שנאת חינם" שהיא סיבת החורבן - הם ע"י "שפלות" - כלומר, האדם צריך להשפיל את עצמו.

שמיעה - הפגם הראשון שקרה בחודש זה, ואשר בגללו באו לנו כל שאר הצרות בחודש זה - הוא מה שעם ישראל בדור המדבר שמעו וקבלו דיבה רעה שהוציאו המרגלים על ארץ ישראל. וכאמור, תיקון הפגם של שמיעת ה"דיבה רעה" על ארץ חמדה - הוא תיקון חוש השמיעה. ע"פ ספר יצירה - חודש אב הוא כנגד שבט שמעון וחוש השמיעה ואם האדם שומע דיבה, לשון הרע - זאת אומרת שיש לו גאווה בשמיעה שלו. השמיעה שלו אינה נקיה ולכן אוזנו אינה מבחינה בין האמת לבין הדמיון - ותיקונו שעושה אוזניו כשפופרת.

שפופרת - הכוונה היא שהוא חוקק "חותם שוקע" באוזניו - ונקרא בלשון החסידות "מל את עורלת אוזניו". עורלה זאת גסות, גסות הרוח, גסות שאינה מאפשרת לאמת להישמע ולהיקלט - וממילא, האוזן מקשיבה ללשון הרע, לדיבה - ואינה מסוגלת להבחין בין דמיון לבין אמת. וכאמור, העצה היא לעשות "חותם שוקע", לעשות ע"י ה"שפלות" שקיעה באוזן וב"אוזן הלב" - עד שנעשה כלי מוכן לקבל את האמת, להקשיב רק לאמת ולא להקשיב לשאר דברים חוץ מהאמת.

כאשר האדם מחליט ברצונו החפשי לקבל רק את האמת ולא לקבל את הסילוף - אזי הוא פותח את לבו כדי ש"החותם הבולט" של האמת ימלא את מקום "החותם השוקע". האדם צריך להיות ב"שפלות", שקוע - וברגע שיש לו "חותם שוקע" בלבו - יוכל לקבל בתוכו את האמת, את "החותם הבולט".

שפל רוח - כל הצרות של חודש אב התחילו כאשר שמעו "לשון הרע", שמעו את "דבת הארץ רעה" ולא הרגישו בטוב הארץ: "ויהושע בן נון וכלב בן יפנה מן התרים את הארץ קרעו בגדיהם: ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אטה טובה הארץ מאד מאד". ואם כן, רק יהושע וכלב בן יפונה הרגישו בטוב הארץ - וזאת מפני שקיימו בעצמם "מאד מאד הוי שפל רוח". מובא בחסידות ששני ה"מאד מאד" תלויים זה בזה - ומי שמקיים בעצמו "מאד מאד הוי שפל רוח" מסוגל גם לשמוע את "טובה הארץ מאד מאד" - ולקלוט זאת בנפשו.

עיקר ההבדל בין הראיה של חודש תמוז לשמיעה של חודש אב - הוא זה שראיה הוא "כח יוצא". כלומר, בכח ראייתו האדם "מקרין החוצה" ובכך משפיע על המציאות החיצונית. מה שאין כן השמיעה שהיא קליטת האמת - וכאמור, עיקר השמיעה זה לעשות "חותם שוקע" - לחקוק שפופרת באוזנו ובלבו - כדי לקבל בהם את האמת. אזי הוא מוכן ל"קבל את האמת ממי שאמרו", כלשון הרמב"ם - שבזה הוא מקיים "איזהו חכם הלמד מכל אדם".

ושוב, כאשר האדם מתקן את שמיעתו ומחליט לשמוע רק אמת - אזי הוא מוכן ללמוד מכל אדם. ולעומתו, מי שיש לו עדיין "גסות באוזניו" אינו מוכן להקשיב ולקבל מכל אחד.

אוזן מילין תבחן - השמיעה זה חוש הבחנה, חוש הבחנת האמת: "אֵזֶן מְלִין תִּבְחֶן" - ר"ת אמת. האדם שומע באוזניו ויש בהן חוש להבחין, מיד עם השמיעה, אם הנשמע הוא דבר אמת או להיפך. כאשר הדבר הוא אמת - האוזן נמשכת להקשיב לדובר, ואפילו הוא גוי, להוציא לברר ולקלוט - בסוד הכלל "ניכרים דברי אמת". ולעומת זאת, כאשר האדם שומע אדם גדול, שומע דברי רב גדול בישראל - ואם האוזן אומרת שאין אלו דברי אמת - הוא לא יקשיב לדברים.

המרגלים ששלח משה לתור את הארץ היו רבנים גדולים אך לדאבוננו ספרו לשון הרע נגד ארץ ישראל כאשר חזרו מתור את הארץ ביום ט' באב. הפגם של עם ישראל באותו דור היה ששמעו לשון הרע, קבלו את זה, ולכן עיקר התיקון של חודש אב הוא תיקון האוזן ע"י "שפלות". כלומר, שיעשה באוזנו "חותם שוקע" - ומיד שהוא "חותם שוקע" - נכנס בו ה"חותם בולט" של גילוי האמת. ובלשון אחר: "שפלות" זאת פנימיות המלכות ואילו ה"חותם בולט" זאת מידת היסוד שפנימיותה - "אמת".

ימים נוראים

כאמור, ע"פ סדר ה"מגן דוד" שייכת השפלות לחודש אב ואילו האמת שייכת לחודש תשרי - והרמז הוא: בראשית = אב תשרי. אב זה ה"חותם שוקע" - תיקון פנימיות המלכות ע"י שפלות - ואילו תשרי זה אמת,

ה"חותם בולט" שמיד מתחבר ותוקע את עצמו - בסוד תקיעת השופר בחודש תשרי. כאשר ישנה בליטה ושקיעה - ישנה גם תקיעה. השופר - הוא שפופרת, "חותם שוקע"; ה"בעל תוקע" - "חותם בולט"; וישנה גם התקיעה בעצמה. ואם כן, סוד התקיעה זה החיבור בין השוקע, אב, לבין הבולט, תשרי - ומרומז במילה הראשונה בתורה בראשית = אב תשרי.

מזל אריה - בחודש אב אנו כבר מתחילים בעבודה הפנימית לקראת "הימים הנוראים". ע"פ פשט מתחילים הימים הנוראים רק מחודש אלול - אבל בפנימיות זה מתחיל מחודש אב. מזלו של חודש אב הוא "מזל אריה" - אריה אותיות ראיה ואותיות יראה. אריה הוא המלך, הוא סמל המלכות "גור אַרְיָה יְהוּדָה" - וכאמור, שפלות היא פנימיות המלכות וכמאמר דוד המלך "יְהִי־יָיִ שְׁפָל בְּעֵינָיִ". בהלכה מובא הסימן ר"ת "ארייה" הכולל את כל הימים הנוראים בסוד הפסוק "אַרְיָה שָׁאָג מִי לֹא יִירָא": אלול, ראש השנה, יום הכפורים, הושענא רבה. אלו ימי הדין, ימי חשבון הנפש והתשובה - וגם ימי הרחמים והאמת. ואם כן, חודש אב, שמזלו מזל אריה - הוא הכלל של הימים הנוראים - שבא לפני הפרט.

תמיד מופיע בתורה הכלל לפני הפרט - כאשר הכלל הוא בבחינת "חש", שותק, עדיין בהעלם - והפרטים שבאים אח"כ מגלים את ההעלם של הכלל. כלומר, חודש אב הוא ההעלם הכללי של כל הימים הנוראים שעתידים להתגלות בפרטיות. וכאמור, הימים הנוראים מתחלקים לארבעה שלבים בסוד ארבע אותיות "אריה" - והכל כלול במזל של חודש אב - מזל אריה.

ושוב, כל האר"ה נמצא בחודש אב - אלא שהוא שואג בשקט - ורק כשמתחילים לתקוע בשופר בראש חודש אלול - אזי האריה מתחיל לשאוג בגלוי. אבל ה"אריה" בעצמו הוא חודש אב - העצמות של כל הימים הנוראים שיבואו אח"כ.

נחזור - העבודה הפנימית של חודש אב היא השפלת עצמו - ובזה הוא מתקן את את הפגם בחוש השמיעה - שזה התיקון של עיקר הקלקול שהתרחש בחודש זה. קודם קבלו לשון הרע על ארץ חמדה טובה, על ארץ ישראל - שהיא המשל לכנסת ישראל: "כִּי תִהְיוּ אִתָּם אֶרֶץ חֶפְץ אָמַר הוֹי צְבָאוֹת". מקבלת לשון הרע על הארץ, מסתעף אח"כ שכל אחד יקבל לשון הרע על השני - וזאת הסיבה ל"שנאת חנם".

לשון הרע - אין פרושה של לשון הרע - הוצאת שם רע בשקר. רכילות ולשון הרע הם עדיין, ע"פ פשט, דברי אמת - ואילו הוצאת שם רע זה שקר. ושוב, אם הוא רק תופס את המציאות החיצונית ואינו חודר להרגיש את הפנימיות של חברו זה רק דמיון ושקר. הוא מתרשם מן המציאות התרשמות ראשונית - "נדמה לו" וזה מה שהולך ומספר. התרשמות זאת היא שטחית ואין בה חדירה לפנימיות מצבו ומהותו של חברו שעל זה כתוב: "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו" הפנימי. ברגע שמגיע למקומו הפנימי של חברו שוב אינו מספר אף פעם בגנותו.

שפלות - כאמור, ה"שפלות" היא פנימיות המלכות, וישנה גם שפלות בחיצוניות כאשר האדם מגיע "לשפל המדרגה", יורד, "נחות דרגא". השפל החיצוני והנחות ביותר של עם ישראל קרה בחודש אב. שפלות שלילית זאת היא היפך פנימיות המלכות ונקראת - "הסרת המלכות". בית המקדש הראשון ובית המקדש השני נחרבו בחודש אב - וזה ע"פ פשט ביטול מלכות ישראל. חורבן הבית זה "גלות המלכות", העלם והסתר שלמראית עין זה הביטול של מלכות ישראל "מפני חטאנו גלינו מארצנו" - ירדנו ל"שפל המדרגה".

הארץ היא המלכות של הקדושה וברגע שעם ישראל גולה מארצו - המלכות מתעלמת ומתבטלת - וזאת השפלות של ה"לעומת זה", האריה של הקליפה. המלכות הרעה השתלטה עלינו בחודש אב - והסוף יהיה שהמלכות של הקדושה תעלה ותשתלט גם היא בחודש אב - על ידי עבודת השפלות של הקדושה:

"אמר רב עלה אריה במזל אריה והחריב את אריאל, עלה אריה זה נבוכדנאצר דכתיב 'עלה אריה מסבכו', במזל אריה עד גלות ירושלים בחדש החמישי, והחריב אריאל 'הוי אריאל אריאל קרית חנה דוד', על מנת שיבא אריה במזל אריה ויבנה אריאל. יבא אריה זה הקב"ה דכתיב ביה 'אריה שאג מי לא יירא', במזל אריה 'והפכתי אבלם לששון', ויבנה אריאל 'בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס"

ושוב, ישנה מלכות הרשעה המשפילה את המלכות של הקדושה - ולעומת זה צריכה המלכות של הקדושה להתקומם ע"י שפלות של קדושה. ע"י תיקון ה"שפלות", היא פנימיות המלכות - תקום מלכות הקדושה מ"שפל המדרגה".

ממעטין בשמחה

לאחר הקדמות אלו - נוסף להסביר את הנקודה הראשונה של "ממעטין בשמחה". והכונה היא ל"ממעטין בשמחה" עוד יותר פנימית מאשר בשמחה = מחשבה עליה דברנו בחודש אייר.

ישנה שמחה גלויה לגמרי כמו שמחת חודש אדר עליה כתוב "משנכנס אדר מרבין בשמחה" - שהיא שמחה בהתגלות גמורה, שמחה חיצונית. השמחה בחודש אייר היא שמחה של "המשכת מוחין" כדי לגרום ל"התכללות המידות" ולתקן את מיתת כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא. בחודש אב צריך להגיע בשמחה למקום עוד יותר גבוה ונעלם ועצמי - על מנת למעט בצרות של חודש אב - ע"י שמחה. ואם כן, ישנן כאן שלוש מדרגות של שמחה - כנגד שלוש מדרגות שמסבירה החסידות בכל מידה ומידה: חיצוני, פנימי, עצמי. כלומר, בכל דבר יש התגלות חיצונית, סדר של עבודה פנימית, וישנו עצם הדבר שלמעלה אפילו מעבודה פנימית. בלשון הקבלה: חיצוניות המידה זה הז"ת שלה; פנימיות המידה זה החב"ד שלה; עצמיות המידה זה הכתר של המידה. ואם כן, חודש אב זה כתר בעולם ואילו חודש אלול זה התגלות י"ג מידות הרחמים מהעולם הכתר.

שמחה עצמית - השמחה שנאמר עליה "משנכנס אב ממעטין בשמחה" היא נקודת התקשרות לשמחה העצמית כלומר, שהאדם יוכל לשמוח אפילו כאשר לנגד עיניו חורבן גמור. כך למדנו **אצל רבי עקיבא:**

"היו ר' גמליאל ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא מהלכים בדרך.....כיון שהגיעו לצופים קרעו בגדיהם, הגיעו לירושלים ראו שועל יוצא מבית קדש הקדשים התחילו הם בוכים ורבי עקיבא משחק, א"ל עקיבא למה אתה משחק, א"ל ומפני מה אתם בוכים, אמרו לו אפשר מקום שכתוב בו 'והזר הקרב יומת' נתקיים בו לעינינו 'על הר ציון ששמים שועלים

הלכו בו, א"ל ולכך אני משחק שנאמר 'ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה' וגו' וכי מה ענין אוריה אצל זכריה והלא אוריה במקדש ראשון היה וזכריה במקדש שני, אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה, בנבואתו של אוריה כתיב 'לכן בגללכם ציון שדה תחרש', ובנבואתו של זכריה כתיב 'עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים' וגו', ואחרי שנתקיימה נבואתו של אוריה שמח ומובטח אני שתקיים גם נבואתו של זכריהו"

ואם כן, רבי עקיבא צחק ואמר שאם התקיימה נבואת החורבן - על אחת כמה וכמה שתתקיים נבואת הנחמה ובנין הבית. ושוב, תוך כדי ראיית החורבן, מניה וביה, ראה רבי עקיבא את לידת המשיח - אותיות ישמח - מקור עצמיות השמחה.

ממעטין - ההתקשרות לעצם נקודת השמחה גורמת מיעוט בצרות והיא היא מידת השפלות - מיעוט בעצמו. "כִּי אֶתֶם הַמְּעַט מְכַל הָעַמִּים" - אתם ממעטין את עצמכם - והוא הטבע הקדוש של כל יהודי - תמיד למעט בעצמו. פרוש נוסף ל"ממעטין" - להגיע למידת המיעוט, למעט בעצמו, לעשות "שקיעה" בעצמו, לחקוק שפופרת באוזנו - תיקון השמיעה. ושוב, המיעוט גופא זאת השפלות - ומגיעים לזה ע"י התקשרות לעצם נקודת השמחה.

קודם הסברנו שממעטין בדברים השלייליים ע"י שמחה - ואילו עכשיו אנו מסבירים שממעטים בעצמנו - וזאת כבר העבודה החיובית להשפיל את עצמו ע"י שמחה. ואם כן, כל מה שכתוב עליו מיעוט חיובי שייך לעבודת חודש אב - ומגיעים לכל הענינים האלה ע"י התקשרות לעצם נקודת השמחה שבהעלם.

עלה אריה

מלכות ישראל - "עלה אריה במזל אריה והחריב את אריאל - על מנת שיבא אריה במזל אריה ויבנה אריאל". "עלה אריה" - זה נבוכדנאצר מלך בבל שהחריב את בית המקדש הראשון - הוא המלכות של הקליפה, מלכות הרשעה - וכן, אריה זאת בחינת המלכות. "והחריב אריאל" - אריאל זה בית המקדש. זה שבית המקדש גם הוא נקרא אריאל, מלמד אותנו שקיומו של בית המקדש בתוככי ירושלים ועם ישראל - זה קיום המלכות של עם ישראל. באופן מיוחד נקרא המזבח בשם אריאל, ומבואר בקבלה שבין שאר כלי המקדש - המזבח הוא המלכות. ושוב, כל כלי מכלי המקדש מכון כנגד ספירה אחרת והמזבח, שבאופן מיוחד נקרא אריאל, הוא הכלי של המלכות - ועל שמו נקרא כל בית המקדש בשם אריאל - במשמעות של "מלכות ישראל". וכאמור, נבוכדנאצר החריב את האריאל - וזה מרמז לנו שהקליפה אינה יכולה לשלוט בשום ספירה הגבוהה מן המלכות.

המלכות כביכול נותנת את עצמה לרדת ולהתלבש בתחתונים ולצאת לגלות - וזאת כביכול "מלחמת הבחירה החופשית" של עם ישראל שבכל דור ודור. מאמר חז"ל אומר: "כל דור שאין בית המקדש נבנה בימיו, כאילו נחרב בימיו". כלומר, בכל דור יש לנו בחירה חפשית: או לבנות את האריאל או להחריב את האריאל - להתחזק ולבנות את האריאל או למוסרו ביד נבוכדנאצר להחריבו.

עלה אריה - "על מנת שיבא אריה במזל אריה ויבנה אריאל" - זה הקב"ה שעליו כתוב "אָרְיָה שָׁאֵג מִי לֹא יִרָא". וכאמור, המאמר מרמז שהאריה הראשון הוא נבוכדנאצר שמחריב את בית המקדש - ואילו האריה שעולה אחריו הוא הקב"ה, האריה של הקדושה. ואם כן, נבוכדנאצר הוא הלעומת זה של הקב"ה "גַם אֶת זֶה לְעַמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים" כלומר, נבוכדנאצר הוא קליפה גדולה ועצומה שבמאמר זה הוא כביכול עומד כנגד הקב"ה. ואם כן, נבוכדנאצר מחריב את בית המקדש - על מנת שאחריו יעלה האריה של הקדושה, הקב"ה ויבנה את בית המקדש. הדיוק שמדייקים במאמר זה הוא "על מנת" - האומר שהכל כאן בעצם תהליך אחד, קודם חורבן ואח"כ בנין - ואם לא היה עולה האריה הראשון של הקליפה ומחריב אריאל - לא יכול היה לעלות אחריו האריה של הקדושה.

ושואלים: מה פתאם "על מנת"? הרי "בגלל חטאינו גלינו מארצנו" - ואם לא חטאנו כל זה לא היה קורה כלל! ובכל זאת כתוב שכל זה קרה בהשגחה עליונה על מנת שהאריה של הקדושה, הקב"ה, יתגלה ברוב כוחו ועוזו וישאג במזל אריה - ההעלם העצמי פתאם ישאג ויתגלה. קודם אמרנו שהאריה מתחיל לשאוג בגלוי רק בחודש אלול ובחודש אב הוא עדיין מתאפק - כלומר, הוא נמצא בעצם אך אינו מתגלה. וממילא, הגאולה היא כאשר ההתאפקות וההתעצמות - תצא לאור ותתגלה ברוב כח.

האריז"ל

האריז"ל, המקובל הכי גדול מאז הרשב"י, נקרא הארי - ר"ת האלוקי רבינו יצחק. ואכן, האריז"ל הוא אריה ותלמידיו נקראים "גורי הארי". כך נהוג לכנותו בקרב עם ישראל ו"מנהג ישראל תורה היא" ודבר זה מצביע על הקשר ההדוק שלו עם חודש אב שמזלו מזל "אריה". הדבר הפשוט המצביע על הקשר בין האריז"ל לחודש אב היא העובדה הפשוטה שיום ההילולא של האריז"ל חל ביום ה' אב. כתוב שכאשר צדיק מסתלק - כל חייו מצטמצמים ומתרכזים בנקודה אחת והכל מתגלה יחד באותו יום של הסתלקות. ומכאן צריך לומר שכל התורה שגילה האריז"ל בחייו הקצרים - הכל קשור עם הסוד הזה של "ממעטין בשמחה" - לפי הפרוש של ממעטין בצרות וגם לפי הפרוש הפנימי שמגיעים למיעוט עצמי ע"י שפלות - ע"י התקשרות "לעצם נקודת השמחה".

בזכות השמחה - כאשר שאלו התלמידים את האריז"ל - במה זכה לכל רוח הקודש שלו? ענה להם שזכה לכל זאת ע"י שמחה. ושואלים במאמרי חסידות רבים - מדוע לא נאמרו עליו זכויות אחרות כגון: ענוה אצל משה רבינו; המערה אצל הרשב"י; המקוה אצל הבעש"ט. ואכן, לא שמענו על סיפורים ב"שבחי האריז"ל" שהיה מרקד ומוחא כפיים ושמח בחיצוניות ממש. ולא רק שאין סיפורים כאלה אלא יש סיפורים הפוכים - שהיה מתפלל בצניעות מאד גדולה ולא היה מניע את גופו, ובכלל שהיה אדם מאופק בחיצוניות ולא היה מפזז ומכרכר בכל עוז כדוד המלך בשעה שהביא את ארון הברית למקדש.

כאמור, אם האריז"ל אמר על עצמו שכל מעלותיו בזכות השמחה - אנו יכולים להאמין לו, אבל לפי אופי התנהגותו אנו מבינים שזו אינה שמחה חיצונית וגם לא שמחה פנימית - אלא "שמחה עצמית" - "התקשרות להעלם העצמי של השמחה". לפעמים זה מתגלה כמו אצל רבי עקיבא שצחק, כולם בכו והוא חייך - וכנראה שגם האריז"ל חייך לפעמים. ושוב, רבי עקיבא חייך בגלל שהיה קשור לעצם השמחה בהעלם - וכך גם צריך להסביר לגבי רבינו האריז"ל שהיה גם הוא קשור לעצם השמחה בהעלם ומזה הגיע לסוד המיעוט.

חידושי האריז"ל

ארבעה חידושים עיקריים חידש רבינו האריז"ל - ואם נתבונן בהם אליבא דעבודת הוי' - נמצא שכולם קשורים עם מיעוט, מיעוט של קדושה, "מועט המחזיק את המרוכה". לד' תיקונים אלו של מיעוט דקדושה - מגיעים ע"י התקשרות ל"עצם השמחה בהעלם" - ודוקא בזמן כזה שבחיצוניות אנו רואים וחווים את החורבן. ארבעה חידושים אלו הם ראשי הפרקים של עיקרי תורת האריז"ל וכמובן שהם מקבילים לד' אותיות שם הוי' ב"ה:

י - צמצום

ה - התפתחות

ו - התלבשות

ה - שבירה

סוד הצמצום - הדבר הראשון שמחדש ומגלה האריז"ל הוא סוד הצמצום. וכאן אין צריך להרבות בהסברים - שהרי צמצום הוא מיעוט, מיעוט עצמי. "סוד הצמצום" הוא חידושו הגדול של האריז"ל, ובכל הקבלה שלפני האריז"ל לא היה גלוי כלל וכלל וכן, שאר ג' החידושים הם תוצאות של הצמצום.

סוד שלבי התפתחות - חידושו השני של האריז"ל אומר שכל דבר הולך ומתפתח, ובדרך כלל ישנם שלושה שלבים של התפתחות: נקודה, ספירה, פרצוף או עיבור, יניקה, מוחין. כל ענין כאן יש להסביר באריכות גדולה מאד - ואין כאן מקומו. האריז"ל מחדש שגם בספירות העליונות, כמו בעולם האצילות, יש התפתחות וגידול. קודם הדבר היה בבחינת "נקודה" ואחר התפתח למצב של "ספירה" ולבסוף הגיע למצב רחב עוד יותר של "פרצוף". נקודה וספירה הם מונחים שהוזכרו בקבלה הראשונה - ואילו המדרגה השלישית, פרצוף, אינה מוזכרת בקבלה הראשונה.

האריז"ל מסביר שישנו גידול ממש - בדומה לוולד שנולד וגדל ומתפתח בסוד ג' השלבים עיבור, יניקה, מוחין. קודם הפרצוף בעיבור ואח"כ כביכול נולד ויונק ולבסוף מתבגר ומקבל מוחין - גדלות. גם בשלב המוחין יש כמה שלבים: קטנות א' וגדלות א' - ואח"כ קטנות ב' וגדלות ב'. ואם כן, יש כאן הרבה מדרגות של גידול והתפתחות - אבל בעיקר אלו שלושה שלבים: או בסוד נקודה, ספירה, פרצוף או בסוד עיבור, יניקה, מוחין. שתי מערכות אלו יכולות להקביל - אך יכולות להיות גם שונות במידה מסוימת.

ואם כן, הדבר כמו שהיה לפני התיקון בעולם התהו היה במדרגת "נקודה" - וכן עולם התהו שנשבר נקרא "עולם הנקודים". אח"כ הדבר מתחיל להיתקן ומתרחב קצת ונעשה "ספירה" - עם התכללות של עשר ספירות בתוך מה שקודם היתה "נקודה" אחת. זהו מצב ממוצע בין תהו לתיקון - בין "נקודה" לבין "פרצוף".

פרצוף - במצב של תיקון הדבר הוא כבר "פרצוף" - וזה לא רק כמו עשר ספירות בתוך נקודה אחת אלא זה כמו אדם שלם בעל תרי"ג אברים וגידים שממש מפותח בשלמות ההתפתחות - ממש אדם שלם - שיעור קומה שלם של אדם.

המשל הגשמי המתאים להסביר את היחסים בין שלושת השלבים נקודה, ספירה, פרצוף - הוא האור הלבן הפשוט וחלוקתו לגוונים באמצעות פריזמה משולשת העשויה זכוכית. כאשר הוא אור פשוט, לבן, שאין רואים בו את ספקטרום הגוונים הנעלמים בו - אזי הוא נקרא "נקודה". אבל כאשר האור הפשוט עובר דרך הפריזמה ופתאום מתגלה מרחב של ריבוי גוונים שהיו נסתרים בתוך קרן האור הראשונית - זה נקרא "ספירה". ברגע שהספקטרום הזה יהפוך מלהיות ספקטרום וילבש גידים ועצמות ודם ובשר ורוח חיים ויעמוד על עומדו ויתהלך בחוץ כבן אדם - אזי הוא נקרא "פרצוף".

ואם כן, היחס בין הספקטרום במעבדתו של הפיזיקאי לבין בן אדם שלם - הוא בדיוק היחס בין המושג "ספירה" לבין המושג "פרצוף". וממילא ברור שההתפתחות הגדולה ביותר זה המעבר משלב ה"ספירה" לשלב ה"פרצוף". המעבר מ"ספירה" ל"פרצוף" הוא מעבר מוחלט, מעבר ממהות למהות - פתאום זה חי - זה ממש בן אדם שלם !

עיבור, יניקה, מוחין

עיבור - כאמור, שלושת השלבים עיבור, יניקה, מוחין - זה משל של תינוק שנולד ומתפתח ומתבגר. קודם הוא היה ב"עיבור", "תלת כלילן בגו תלת" - כלומר שכל הספירות שלו היו כלולות בתוך ה"נה" שלו, בתוך המוטבע שבו. במושגים של התפתחות רוחנית זה נקרא שהאדם הוא רק כוחות

מעשה או התנהגות. בפסיכולוגיה זה נקרא ביהיבויזם - כלומר, מה שמנחה את האדם אלו רק הרגלי התנהגות. יכול להיות שהוא אדם פיקח, יש לו שכל, ובכל זאת הרגלי ההתנהגות משתלטים עליו ועל פיהם הוא פועל. בנפש זה נקרא מצב של "עיבור" - כלומר, מבחינת התפתחותו הנפשית הוא עדיין לא נולד. ושוב, מה שמפעיל כאן את האדם אלו רק הרגלי התנהגות שניתן למדוד אותם.

יניקה - אחרי שנולד ישנה התפתחות שניה של "יניקה". התינוק שנולד יונק מאמו - כלומר, יש לו משפיע אחד בלבד שמקבל ממנו וזה מחיה אותו. זהו מצב של חג"ת בעיקר - ומה שמנחה אותו ומחיה אותו זה רגש עצמי. יש לו אהבה ויראה וכל הרגשות מפותחים אצלו וכאמור, הוא מקבל את זה ממשפיע אחד - מאמו. ואם כן, הבן אדם הזה כבר נולד, הוא אינו חי חיי התנהגות חיצונית ע"פ הרגל בלבד - אלא הוא כבר חי חיי רגש אבל מקבל את זה ממשפיע אחד. הוא עדיין אינו יכול להוליד בעצמו רגש אלא הוא מקבל את זה. הוא מתלהב התלהבות אמיתית אבל הוא מתלהב ממהו ובד"כ ממישהו - ובקדושה זה תמיד צריך להיות ממישהו מסוים.

מוחין - ההתפתחות השלישית, התכליתית, שמביאה אותו לבגרות נקראת "מוחין". בעל "מוחין" הוא תמיד משפיע - משפיע לזולתו ומשפיע לעצמו - והכוונה היא שיש לו כח פנימי להוליד מידות אצל עצמו ע"י התבוננות עמוקה במוחין. ובכל אופן, זה אינו מצב בו כלל אינו קשור למשפיע - אלא להיפך - עכשיו הוא קשור למשפיע עוד יותר. זה כמו בן גדול שאוהב וקשור לאביו, כמו תלמיד המחכים את רבו, כמו בן שממשיך את דרך אביו, כמו בן שמנציח את הנחלה שירש מאביו.

ואם כן, הוא מאד קשור, אבל כבר עצמאי - ולהיות עצמאי באמת זה להיות עוד יותר קשור, קשור בעצם - ממש מיישם את תכלית פנימיות הכוונה של המשפיע שלו. וכאמור, הוא כבר עצמאי - הוא אינו צריך להיות צמוד למשפיעו ולינוק ממנו בכל עת.

נחזור - הסברנו בקצרה את סוד שלבי ההתפתחות - חידושו השני של האריז"ל. הסברנו שתי מערכות, כל אחת בעלת שלושה שלבים: נקודה, ספירה, פרצוף וכן עיבור, יניקה, מוחין - וכמובן שאפשר גם לקשר בין שתי המערכות.

סוד ההתלבשות - חידושו השלישי של האריז"ל הוא סוד "ההתלבשות" - התלבשות של פרצוף עליון בתוך פרצוף תחתון. בקבלה הראשונה שלפני האריז"ל אין מדברים על מושג ה"התלבשות" אלא על מושג ה"השתלשלות". "השתלשלות" היא על דרך שלשלת, שרשרת של טבעות שבה כל טבעת מקושרת לטבעת שמעליה וגם לטבעת שמתחתיה - וכך מתוארת השתלשלות העולמות בקבלה הראשונה. האריז"ל אומר שתאור השתלשלות העולמות באופן זה הוא תאור חיצוני בלבד - ואילו המבט הפנימי הוא שכל פרצוף עליון יורד ומתלבש בתוך התחתון וכך הלאה עד למטה מטה. וממילא, הפרצופים העליונים נמצאים בפנימיות הפרצופים התחתונים להם ועד שכל הפרצופים נמצאים בפנימיות הפרצוף התחתון ביותר.

התלבשות נשמה בגוף

ואם כן, השתלשלות העולמות, והפרצופים שבכל עולם ועולם, אינה רק שרשרת של "עילה ועלול" אלא ישנה התלבשות פנימית - כאשר העליון ביותר מתלבש גם במדרגה התחתונה ביותר - וכל זאת על דרך התלבשות הנשמה בתוך גוף. כלומר, היחס בין הפרצוף העליון לבין הפרצוף התחתון בו הוא מתלבש - הוא כיחס וכריחוק הערך שבין נשמה לגוף.

השתלשלות - כאמור, ה"השתלשלות" שבה עוסקת קבלת הראשונים שלפני האריז"ל - היא שרשרת של "עילה ועלול", כאשר היחס בין העילה לעלול הוא כמו היחס שבין טבעות השרשרת. אין שום הבדל ערך מהותי בין טבעת לטבעת - רק שיש אחד למעלה, "עילה" - ואחד למטה ממנו, "עלול". כמובן שאין המשל בא לומר לי שאין הבדל בין הטבעות, ודאי שיש הבדל בין הטבעות - ובכל זאת, אין בזה כל כך ריחוק הערך כמו בין דבר שכולו גשמי לבין דבר שכולו רוחני! ועל כן, דוקא בגלל שאין ביניהם ריחוק הערך כל כך, יתכן גם לחשוב שדבר אחד מתקשר לשני וכן שדבר אחד משתלשל מהדבר השני.

התלבשות - מה שאין כן "בהתלבשות", שהרי אם אכן ההבדל כל כך עצום בין דרגה לדרגה - כלל אינך יכול לצייר במחשבה שיש כאן השתלשלות כטבעת המשתלשלת מטבעת. ושוב, היחס בין כל שתי מדרגות, כל שני פרצופים, כל שני עולמות, כל כך רחוק אחד מהשני ע"פ חידושו של האריז"ל, והוא כיחס שבין הנשמה לגוף - ובכל זאת, ישנו כח הנקרא "מפליא לעשות" המחברם יחד. ואם כן, הפלא הכי גדול הוא שהוי' מלביש ומחבר את הנשמה לגוף.

ע"פ תפיסת האריז"ל - יש כאן ממש שני הפכים. מצד אחד ישנו ריחוק הערך בין דרגה לדרגה, הרבה יותר ממה שהיה משוער בקבלה הראשונה - ומצד שני ישנה כאן קירבה עצומה עד שהדרגה העליונה היא היא פנימיות הדרגה שלמטה ממנה בסוד "נשמה המלוכשת בגוף".

צמצום - סוד הצמצום הוא שבכל מעבר מדרגה לדרגה יש צמצום וסילוק ה"אור אין סוף". קודם יש "אור אין סוף" אלא שהעולם אינו יכול לסבול את ה"אור אין סוף" וממילא, העולם יתבטל ולא יוכל להתקיים. ולכן, צריך לסלק כביכול ולהעלים את ה"אור אין סוף" כדי שלא יתגלה במקום עמידת העולמות. צמצום זו תפיסה של "ריחוק ערך מוחלט" - ותפיסה זאת היא הנותנת שלאחר הצמצום, אין העליון באמת מסתלק מהתחתון - אלא אדרבא, העליון לאחר הצמצום - הוא הנשמה שבתוך גוף התחתון. ושוב, לאחר הצמצום מתהווה כביכול ביחס לעליון "גוף" - והעליון הוא עכשיו בסוד נשמה שיורדת להתלבש ולהחיות את הגוף.

נסכם - מצד אחד ישנו מבט של "ריחוק ערך מוחלט" המחייב צמצום - והיא הנותנת התלבשות פרצוף עליון בפרצוף תחתון בסוד התלבשות נשמה בתוך גוף. ולא רק שהעליון מתלבש בתחתון - אלא ההתלבשות נמשכת ויורדת עד סוף כל המדרגות ויש נשמה בתוך נשמה וכו'. אם נתחיל מלמטה הרי שיש גוף חיצוני ובתוכו יש נשמה - שביחס לנשמה עוד יותר פנימית היא כמו גוף. וכך הלאה, נשמה בתוך נשמה - עד שהנשמה הפנימית של הכל זה הקב"ה - שהוא הכל.

השבירה והתיקון

סוד השבירה - חידושו הרביעי של האריז"ל נקרא "סוד השבירה", שבירת הכלים, ומה שמתחייב מן השבירה - תיקון. אם נשבר משהו צריך לתקנו - והתיקון נקרא "עבודת הברורים". שבירה זה לשון משבר ואכן, היה שלב בתחילת הבריאה בו עברה הבריאה כולה משבר מאד חזק, טראומה עצומה - והכל נשבר. ניצוצות מהשבירה נפלו לתוך המציאות התחתונה, רפ"ח ניצוצים, ועכשיו עלינו לתקן שבירה זאת.

העבודה, עבודת התיקון, היא בירור הניצוצות שנפלו לתוך המציאות התחתונה, וכל המצוות ומעשים טובים שאנו עושים - כולם בסוד עבודת הברורים שתכליתה תיקון השבירה - "על מנת שיעלה אריה". "עלה אריה והחריב אריאל" הוא סוד השבירה וכאמור, כל השבירה היא "על מנת" שיהיה אפשר לבוא אח"כ לידי תיקון - תיקון שהוא תכלית כל בריאת העולם. ואם כן, רצון הוי' הוא שהתיקון לא יתגלה אלא לאחר קדימת השבירה. הגילוי העצמי שיבוא ע"י ברורים אלה - יגלה את ההעלם העצמי של השמחה ושל עצמותו יתברך כביכול - מה שלא יתכן ללא קדימת השבירה.

הוי' הוא כל יכול, והוא גם החליט מה יכול להיות ומה לא יכול להיות. כאשר אנו אומרים ש"זה לא יכול להיות" - הכוונה היא שכך החליט הוי' - החליט שלא יכול להתגלות תיקון אלא רק בדרך של ברורים. הוי' החליט שקודם צריכה להיות התנגדות, שבירה - ואח"כ עבודה קשה של ברורים, וע"י כך, בסוף, יתגלה ההעלם העצמי.

מיעוט אחר מיעוט

נסביר את ארבע המדרגות של חידושי האריז"ל - ע"פ "תורת המוסר", מוסר השכל ע"פ חסידות. אפשר לומר שכל הענינים האלה הם עניני "מיעוט", "ממעטין בשמחה" - והכל קשור ליום ההילולא של האריז"ל, יום ה' אב - הוא היום האמצעי בתשעת הימים בחודש אב, הנקודה האמצעית בה חל המיעוט, על דרך הנקודה האמצעית בה התרחש הצמצום:

"תחילת הכל היה אור האין סוף פשוט ואין דבר פנוי ממנו וכשעלה ברצונו לברוא העולמות שיכירו גדולתו צמצם עצמו ונשאר מקום חלל בנקודה האמצעית שבו ובמקום ההוא האציל כל העולמות" (האריז"ל אינו מבדיל בין האור אין סוף ובין העצמות).

ואם כן, "משנכנס אב ממעטין בשמחה" וכל הענינים כאן הם עניני מיעוט של קדושה - ומקיימים את כולם ע"י התקשרות לנקודה העצמית של העלם השמחה. ושוב, בזכות התקשרותו של האריז"ל לנקודה זאת גילה את כל החידושים האלה ועל זה הוא אומר שכל מה שגילה - גילה בזכות השמחה.

*צמצום - כאמור, הצמצום הוא חידושו הראשון של האריז"ל. מהקב"ה מתפשט כביכול אור אין סוף - והאור אין סוף זה בעצמו "שמחה", הקב"ה "שמח עד הגג", שמח אין סוף. "לִיהוּדִים הִיְתָה אֹרְחָה וְשִׂמְחָה" - אורה היא שמחה, התפשטות אור זו "שמחה". ואם כן, כתוב בכתבי האריז"ל: "תחילת הכל היה אור האין סוף פשוט ואין דבר פנוי ממנו" - כלומר היתה שמחה ללא גבול - ובשביל שתוכל להיות בריאת העולמות וקיום העולמות, "וכשעלה ברצונו לברוא העולמות שיכירו גדולתו". הוי' צמצם באור אין סוף, צמצם בשמחה - ועשה כביכול נקודת חלל בתוך האור שלו כלומר, "מיעט בשמחה" - "צמצם עצמו ונשאר מקום חלל בנקודה האמצעית שבו". צמצום זה נקרא הצמצום הראשון.

ע"פ פשט, אם יבוא איזה "מתנגד" ויאמר ש"ממעטין בשמחה" פרושו להיות עצוב - צריך לומר לו "אם אין לך שמחה - אין לך במה למעט". קודם שתהיה לך הרבה שמחה וממילא תוכל אח"כ "למעט בשמחה" - ואחרת, אינך מקיים את הפשט הזה כלל וכלל. ושוב, קודם יש המון שמחה – "אור אין סוף", והוי"מ מעט בשמחה כדי להכין חלל ומקום פנוי לעמידת העולמות.

חלל בשמחה - מה פתאום שיעשה חלל בתוך השמחה שלו? צריך לומר שזה בגלל שישנה התקשרות ל"עצם השמחה בהעלם". אור בכל מקום - פרושו גילוי, וכאשר אמרנו שה"אור אין סוף" זה שמחה - הרי הכוונה היא לגילוי השמחה. וכאמור, ישנו גם ההעלם העצמי של השמחה שהוא "המאור של השמחה", שממנו כביכול מתפשט ומתגלה אור השמחה. סוד הצמצום בלשון החסידות הוא ש"המאור נכנס במקום האור", המאור נכנס ותופס את מקום האור. ושוב, העצם מתגבר באור ומעלים אותו כלומר, ההתקשרות לעצם האור של השמחה היא הממעטת בתוך התפשטות השמחה - ופתאום נעשה חלל ריקן כביכול, מקום פנוי בתוך האור אין סוף, לעמידת העולמות.

נחזור - הסברנו כאן בעומק אמיתי את שני הפרושים של ממעטין בשמחה: ע"פ פשט זה לעשות חלל בתוך השמחה - ועושים את זה ע"י שה"מאור" נכנס ותופס את מקום האור. הכוונה היא ש"עצם השמחה" ממש נכנס ותופס את מקום הגילוי של השמחה - ועל כן נראה שכאילו עכשיו אין שמחה, אבל באמת שורה שם "עצם השמחה" - המאור נכנס בתוך האור.

שפלות - במונחים של עבודת הוי' זה נקרא "הנחת עצמותו", עשיית חלל בתוך התפשטות עצמי! גילוי עצמותו של האדם מתפשט וממלא את הכל - אין חלל, כולו עוסק בעניני עצמו, אין לו אפשרות של התיחסות לזולת. אם הוא כל כך שמח עד כדי כך שממלא את כל היקום, ממילא הוא אינו זקוק לאף אחד, הוא מושלם בפני עצמו. אם הוא לפתע מחליט שכן רוצה את הזולת, כמו הקב"ה שהחליט שרוצה את הנבראים ורוצה לעשות להם טוב, הרי שעליו להניח את עצמותו בצד. להניח את עצמו בצד ולעשות חלל בתוך התפשטות גילוי עצמו לצורך הזולת, לצורך עמידת העולמות. זאת היא שפלות, מידתו של חודש אב, במדרגתה הגבוהה ביותר.

אנו מסבירים תמיד ששפלות היא פנימיות המלכות - ולכן צריך לומר כאן שהצמצום זו השפלות האמיתית של אור המלכות שבאין סוף. כלומר, אור המלכות דאין סוף כביכול משפיל את עצמו ועושה חלל בתוך עצמו לצורך עמידת העולמות. אין לך מיעוט יותר גדול מהצמצום הראשון והוא קשור יותר מכל עם מידת השפלות - שהיא היא המיעוט, היא הנחת עצמותו, מיעוט עצמי, ממעט בעצמו לצורך הזולת שחפץ ביקרו - זאת היא השפלות של פנימיות המלכות - צמצום.

*התפתחות - כאמור, שלבי התפתחות - והפרוט הרב בהם זה חידושו השני של האריז"ל. התפתחות זה כמו התבגרות ונשאלת השאלה: מה הקשר בין התבגרות למיעוט? לכאורה הם שני הפכים - שהרי התפתחות זה גידול, התרכות - ומה הקשר למיעוט? כאן הקשר הוא בסוד "מועט המחזיק את המרובה".

הצמצום הראשון עשה נקודה - כנגד נקודת אות י של שם הוי". עיקר סוד ד' אותיות שם הוי" ביחס לבריאת העולמות הוא:

י - צמצום

ה - התפשטות

ו - המשכה

ה - התפשטות

כאמור, הצמצום עושה נקודה אחת והיא כח שנושא וסובל את כל הגבול של העולמות. מה שהאיר לפני הצמצום היה כח הוי", "כח הבלי גבול שבאין סוף". אבל העולמות שנאצלים לאחר הצמצום הם בעלי גבול - וצריך להיות כח שנושא וסובל גבול, כח שמאפשר גבול - והוא "כח הגבול שבאין סוף".

כח הגבול - "כח הגבול שבאין סוף" הוא הרושם שנשאר בתוך החלל, או ה"נקודה" שנשארת בתוך חלל הצמצום. כאמור, ה"נקודה" היא כח הגבול הנושא וסובל את הגבול של העולמות. "נקודה" זאת היא המאפשרת את קיום הגבול, את הקיום של בעלי הגבול - וזה ה"מועט המחזיק את המרובה". מצווה בימים אלו, ימי בין המצרים והחורבן - ללמוד להכיר ולהתבונן בענייני בית המקדש בכלל וכלי המקדש בפרט. המקודש מכל כלי המקדש הוא ארון הקודש שעליו נאמר "וְלִבְנֵי קֹהֵל לֹא נָתַן (עגלות) כִּי עֲבַדְתָּ הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בַּפֶּתַח יִשְׂאוּ" ובכל זאת, ישנו ביטוי אצל חז"ל "הארון נושא את נושאו". ואם כן, באמת "הארון נושא את נושאו" - וזאת אחת הדוגמאות אצל חז"ל לסוד של "מועט מחזיק את המרובה" - מועט, "גבול" המחזיק את המרובה, "בלי גבול".

ואם כן, התפתחות מתרחשת בגלל שיש נקודה המחזיקה את כל השלבים, בגלל שיש אחדות מאחרי ריבוי שלבי ההתפתחות. יש משהו אצל ילד שמתפתח - שבודאי זהו אצלו בין אם הוא נער קטן - בין אם הוא כבר מבוגר. ודאי שישנה אצלו נקודה אחת יציבה בכל שלבי התפתחותו ואדרבא, נקודה זאת היא הכח שמניע את התפתחותו.

ושוב, אנו מסבירים עכשיו שיש ריבוי שלבי התפתחות - וככל שישנה התפתחות מרובה יותר, ענפה יותר ומגוונת יותר - זה בגלל שיש כח גדול יותר של נקודה אחת העומדת מאחרי כל שלבי ההתפתחות ומחזיקה את כל הריבוי הזה - בסוד "מועט המחזיק את המרובה".

לדומם אין מועט - אפשר להשתמש כאן גם במשל שונה ולומר שהתפתחות האדם גדולה יותר מהתפתחות של חיה. ככל שהנברא גבוה יותר בסדר בריאת העולמות - יש אצלו יותר התפתחות. מאז שאדם נולד ועד שגדל ומתבגר - יש יותר הבדל בתודעה שלו מאשר לכל חיה או יצור בתוך מעשה בראשית. אנו מסבירים שיש אצלו איזה דבר מועט שמחזיק את המרובה, איזו נקודה חזקה שמחזיקה את כל שלבי ההתפתחות שלו - יותר מאשר בחיה, בצומח או בדומם - שאינו מתפתח כלל. אין ל"דומם" שום "נקודה נעלמת", אין לו "מועט" - ולכן אין לו גם "מרובה" - אין לו שום התפתחות.

טוב מעט לצדיק

כאמור, ה"מועט" - הוא סוד הרשימו בקבלה - הרשימו שנשאר לאחר הצמצום - והוא כח שנושא וסובל את הגבול. באמת, זהו כח "היולי" שהכל נמצא בו: גם הנקודה, גם הספירה, גם הפרצוף - גם העיבור, גם היניקה, גם המוחין. אם אנו משקיפים נכון על ריבוי והתרבות - הרי צריכה היא להיות "התפתחות" - ואחרת יש כאן "שלבי קלקול", אנטרופיה, התפוררות. ה"התרבות" זהה עם "התפתחות" - רק בגלל שיש לה אחיזה נעלמת בנקודה, ב"מועט". ה"מועט" הזה שמחזיק את התפתחות עם ישראל וממילא את התפתחות העולם כולו הוא - ה"טוב מעט לצדיק"

נשמת צדיק - כאמור, היום יום ה' אב, יום הסתלקות האריז"ל - הוא היום ה"חי" מתוך כ"ב ימי בין המצרים - ובו תיקון האות "צדיק" היא האות הח"י מבין כ"ב אותיות לשון הקודש. הצדיק זה ה"חי" - "בן איש חי" והוא ה"מועט המחזיק את המרובה". כל סוד הצמצום של הקב"ה - זה להמציא מתוך עצמו נשמת צדיק. כל יהודי בפנימיותו הוא צדיק - "וְעַמְּךָ כָּלֵם צְדִיקִים", כל יהודי הוא "חלק אלוהה ממעל ממש". בזה שהקב"ה, כביכול מצמצם את עצמו, ועושה חלל בהתפשטות האור לאפשר עמידת העולמות - הוא ממציא את ה"מועט", את הצדיק, ממציא את הנשמה שהיא ה"מועט המחזיק את המרובה".

ואם כן, הצדיק, כמו צדיק הדור, עומד מאחרי התפתחותם של כל אישי הדור - וזאת היא הדרך הפנימית ביותר להסביר מה עושה התקשרות לצדיק. ישנם החושבים שהחסידיים הם אנשים מאד מוגבלים המתקשרים לצדיק - ובוזה נגמרת התפתחותם - הצדיק מוציא אותם לידי חובתם והם נשארים

בקטנותם. האמת היא שאותו אחד שאינו מתקשר לצדיק, לצדיק האמת, וחושב שיכול ללמוד תורה בעצמו ולקיים מצוות בעצמו - הוא אכן עושה מה שמסוגל אבל אינו מתפתח. הוא אינו מגיע לשלמות התפתחות עצמו, שהרי אותה נקודת הצדיק - היא ה"מועט המחזיק את המרובה". ושוב, ה"טוב מעט לצדיק" זה הכח שעומד מאחרי כל התפתחות - התפתחות האישים הקשורים אליו, ובאופן יותר נעלם התפתחות כל עם ישראל וכל הדור כולו.

נסכם - סוד נקודת הרשימו בקבלה הוא כמו נשמת צדיק שנשארת לאחר צמצום ה"אור אין סוף". נקודה זאת מחזיקה ומאפשרת את התפתחותם של בעלי הגבול בתוך מקום החלל. ואם כן, מצאנו שגם התפתחות שייכת לסוד של ממעטין, "משנכנס אב ממעטין בשמחה"

נשמה בגוף

*התלבשות - סוד ההתלבשות הוא חידושו השלישי של האריז"ל - התלבשות עליון בתחתון, התלבשות נשמה בגוף. מאמר חז"ל אומר: "איזהו עשיר השמח בחלקו" - ובעלי המוסר קוראים לזה מידת ההסתפקות - להסתפק במועט. ואם כן, מיד רואים כאן את הקשר בין מיעוט לבין שמחה - "שמח בחלקו". בעומק גדול יותר, "הסתפקות במועט" הוא מה שהנשמה מוכנה "להסתגל" ולהתגורר בתוך הגוף. כתוב שירידת הנשמה להתלבש בגוף תחתון מהווה עבודה משבר עצום וצריך לשכנע אותה עד שלבסוף מסכימה לרדת מרצונה לתוך מקום צר, לתוך דירה צרה.

ואם כן, העליון, שלא לפי ערך התחתון, כמו נשמה ביחס לגוף - מוכן להימשך ולרדת מהמקום הרחב שנמצא בו ולהתלבש בתוך מקום צר - ולא אכפת לו מהצרות בגלל שיודע שיש בזה תכלית, ואפילו יכול להיות שמח בדירתו הקטנה. זהו סוד ירידת הנשמה בגוף - ואם האדם אינו מסתפק במועט - סימן הוא שגם נשמתו עוברת משבר ואינה מסתגלת להתגורר בתוך צרות הגוף וממילא רוצה להסתלק מן הגוף ח"ו.

ושוב, הנשמה בתוך הגוף - היא הדוגמא הקיצונית של הסתפקות במועט. הנשמה עוזבת דירה עצומה ומרווחת ועוברת למקום צר - ובכל זאת עושה זאת ברצון ובשמחה כדי לקיים את יעודה - תכלית הכוונה של בריאת האדם עלי אדמות. "אֲנֹכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ כְּרָאתִי" - כְּרָאתִי = תרי"ג.

עבודה - ואם כן, הסוד הזה של התלבשות של הפרצוף העליון בפרצוף הכי תחתון, בסוד נשמה בגוף - קשור בעבודה של "הסתפקות במועט". וכאמור, מכניסתו של חודש אב ועד לט' באב אנו מסתפקים במועט - בלי בשר, בלי יין, לא בונים דירה, לא מרחיבים דירה - הכל מועט. הטעם הפשוט הוא שאנו ממעטין מפני האבלות - אך הטעם העמוק יותר הוא שיש בחודש זה עבודה של הסתפקות במועט, ובפנימיות - זה בעצמו מחזיר את הנשמה לתוך הגוף.

חורבן הבית זאת הסתלקות הנשמה מהגוף. השכינה עזבה את מקום מגוריה בבית המקדש בסוד הסתלקות הנשמה מהגוף, וכל מי שמתאבל על חורבן הבית זוכה ורואה בנחמה - בגלל שעבודת ההסתפקות במועט - מחזירה את הנשמה לגוף. ושוב, זה הסוד בעבודת הוי' של התלבשות פרצוף עליון בפרצוף תחתון - שמח בחלקו, שמח בחלוקו, סוד ההתלבשות - מוכן בשמחה להתלבש במדרגה נמוכה ממנו כדי לקיים את יעדו.

עוד מעט ואין רשע

*השבירה והתיקון - סוד "השבירה והתיקון" הוא חידושו הרביעי של האריז"ל. ישנו משבר ושבירה - והתיקון היא "עבודת הבירורים". הפסוק בתהלים כ"ז אומר: "עוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו" - מסביר רבי נחמן שיש מעט, יש מעט טוב נעלם גם בתוך הרבה רע. בתוך כל רשע יש עדיין מעט טוב - וללא המעט טוב שבו כלל אינו יכול להתקיים. ואם כן, צריך לחפש אצלו את ה"עוד מעט" שבו, את המעט טוב שנשאר לו - וככל שאני מתבונן בו כדי לחשוף את את ה"עוד מעט ואין רשע" - כך אני מגלה את המעט טוב שבו - וממילא "אין רשע". שם, בנקודה זאת - הוא לא רשע - ואם דנים אותו לכף זכות ומגלים את המעט טוב שנשאר לו - מעלים אותו ממש. כאשר אני מגלה את הטוב שבו במחשבתי, זה מתגלה גם בלבו ולכן אח"כ "והתבוננת על מקומו ואיננו" - הוא כבר עלה ממקומו הראשון. הוא כבר נמצא במקום גבוה יותר וכל זאת ע"י שחיפשתי אצלו את ה"מעט טוב" שנשאר בתוך הרע המדומה.

ה"מעט טוב" אלו בדיוק הניצוצות עליהם כתוב בכתבי האריז"ל. בכל דבר ישנו ניצוץ קדוש, ואפילו שהניצוץ קבור וטמון ואסור ונעלם לגמרי בתוך קליפות רבות - הוא עדיין נמצא שם, שהרי אחרת לא היה הדבר קיים כלל. בכל דבר יש "עוד מעט ואין רשע", והמעט טוב הזה, הניצוץ הקדוש הזה

הוא שמחיה את הדבר וכאמור, לחפש אותו ולחשוף אותו - היא עבודת הבירורים. בעבודת הנפש זה לדון כל יהודי לכף זכות, לחפש ולברר אצלו את ה"מעט טוב" - וזה גם כולל לשמוע את הטוב ולא לשמוע לשון הרע. מי שמוכן לשמוע לשון הרע על יהודי, זאת אומרת שלא אכפת לו מעבודת הבירורים - הוא שומע להתרשמות החיצונית ואינו עובד עכשיו לחפש את הניצוץ הטוב. וכידוע, לפי האריז"ל כל עבודת הוי' היא עבודה של ברורים - ואם אינו מחפש עכשיו את המעט טוב, את הניצוץ הטוב - הוא אינו עובד את הוי' בכלל.

מעט טוב - זהו התיקון הגדול ביותר של חודש אב, חוש השמיעה - שהרי שורש כל הצרות היה ששמעו "דיבת הארץ רעה", שמעו לשון הרע. שבירה פרושו - איך יכול להיות שיש רשע בכלל? איך הוי' מאפשר שיהיו רשעים? ואם כן, היתה שבירה ולכן יש רשעים בעולם - אבל בתוך כל רשע, בתוך כל אחד ואחד - יש גם ניצוץ של "מעט טוב". וכאמור, התיקון הוא "לימוד זכות" ע"י התבוננות עמוקה החושפת את את נקודת הטוב. קודם כל צריכה להיות נכונות ללמד זכות אבל לא די בזה, אלא לאחר שדן אותו לכך זכות עליו לעשות עבודה עמוקה של התבוננות במטרה לחשוף את הנקודה הטובה שבו. זאת היא העבודה של "משנכנס אב ממעטין" - מחפשים עוד ועוד נקודות של "מעט טוב". ממעטין - צוברים הרבה "מעט" - עוד מעט ועוד מעט. וכמובן, לא שיהיה "מעט" אלא תמיד צריך למצוא עוד נקודה טובה - עד שבכלל "אין רשע". וכאמור, עושים זאת ע"י התקשרות ל"עצם השמחה".

כתוב שאדם שמח אוהב את כולם - מזמין לשמחתו גם את שונאו - ואם אינו מזמין זה סימן שאינו שמח באמת. בלי שמחה אתה שונא אותו, ובודאי שאינך יכול לחפש אצלו נקודות טובות - אך על ידי שאתה שמח אתה מתחיל לאהוב אותו ואז מתחיל ללמד עליו זכות - ואז גם מתבונן לחשוף את המעט טוב שבו.

ג' שלבים באהבה

א - אתה אוהב אותו ולכן, קודם כל, אתה מכסה על פשעיו "וְעַל כָּל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אֶהְיֶה". ראית שאינו בסדר וגם אינך אומר שודאי הוא כן בסדר - אך במקום רצון מיד להאשים אותו ולפרסם אותו - תגובתך הראשונה היא לכסות על הפשעים, להעלים את הפשע - וזה בגלל שאתה אוהב אותו. ושוב, אם אוהבים מישהו ואותו אחד עשה מעשה לא טוב - אזי התגובה הראשונה היא לכסות ולהעלים את הפשע. כך כל אדם, באופן טבעי - כאשר קורה אצלו מצב כזה - הוא רוצה ומצפה שיכסו על פשעיו. וכאמור, כל זאת הוא ע"י שמחה, שהרי ע"י התקשרות לעצם השמחה אתה אוהב אפילו את השונא שלך - וע"י שאתה אוהב אותו אתה מכפה ומכסה על פשעיו. רק אחרי שאתה מכפה על פשעיו - אתה יכול, בדרך כלל, להתחיל לדון אותו לכף זכות. ושוב, קודם כל צריך להחשיך את ראיית הפשע - ואח"כ אני יכול לדון אותו לכף זכות בדרך כלל.

ה - השלב השני הוא לדון את האדם לכף זכות בדרך כלל.

ב - השלב השלישי הוא להתבונן ולגלות את הטוב שבו, את העוד מעט טוב שבו - "משנכנס אב ממעטין". כאמור, זאת היא עבודת הבירורים שהיא תיקון השבירה וממילא, כל עבודתנו בקיום התורה והמצוות - היא היא עבודת הבירורים.

"משנכנס אב ממעטין בשמחה" - פרוש נוסף הוא:

משנכנס אב - קודם כל צריכים אנו להרגיש שכולנו בנים ואחים ויש לנו אבא אחד.

ממעטין בשמחה - האחים מתקוטטים ומרעישים ועושים "שמח" בבית. הדבר שהכי מרגיז את האבא - זו קטטה בין בניו. ואם כן, בחודש אב צריכים להרגיש שפתאום האבא נכנס לחדר וכשהוא רואה שאנחנו שונאים אחד את השני - אין לך דבר שמעציב ומרגיז את האבא יותר מזה. ולכן, "משנכנס אב" - צריך מיד למעט, צריך למעט בקטטה, למעט בשנאה, למעט "בשמחה" חיצונית ולהתקשר לעצם השמחה שבהעלם - וע"י כך להחליף את השנאת חינום באהבת חינום - ואז למצוא את העוד מעט טוב שבכל אחד ואחד.

ואם כן, ראינו שכל ארבעת חידושינו של האריז"ל הם בגדר מיעוט אחר מיעוט, היא היא עבודת חודש אב "ממעטין בשמחה" - החל מהצמצום שהוא מיעוט כפשוטו וכלה במדרגת השבירה ותיקונה על ידי עבודת המיעוט: עוד מעט טוב ועוד מעט טוב - ואז, "אין רשע". וכאמור, כל זאת ע"י שמחה, וכדברי האריז"ל שכל מה שזכה - ע"י שמחה זכה.

"ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו"

צדנלב"ש

לסיום, נסביר עוד סוד של "מיעוט" הקשור עם תיקון חטא המרגלים. נאמר ע"י יעקב אבינו כאשר שלח את בניו ליוסף, שהיה שליט על כל ארץ מצרים, להביא לו מנחה: "וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם אִם כֵּן אֶפּוֹא זֹאת עֲשׂוּ קָחוּ מִזֶּמֶת הָאָרֶץ בְּכֻלֵּיכֶם וְהוֹרִידוּ לְאִישׁ מִנְחָה מֵעֵט צָרִי וּמֵעֵט דְּבִשׁ נְכֹאת לֵט בְּטָנִים וּשְׁקָדִים".

ואם כן, יעקב שולח ליוסף מפירות ארץ ישראל שעליהם גומרים את ההלל, משבחים ומהללים - ונקראת "זֶמֶת הָאָרֶץ". ואם כן, זה בעצמו נקרא "תיקון חטא המרגלים" שהוציאו דיבה רעה נגד הארץ - ולא ראו ולא שמעו "טובה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד" כאשר ראו יהושע בין נון וכלב בן יפונה. וכל ישראל שמעו מעשרת המרגלים הרעים את דיבת הארץ - שכאמור, לא היתה להם שפלות וחותרם שוקע - "מאד מאד הוי שפל רוח" - להבחין בין האמת לבין השקר. כלומר, הם לא עבדו את עבודת הבירורים לברר את הטוב ולשלול ולדחות את הפסולת והרע.

הסוד הזה של זמרת הארץ הוא שם קדוש בקבלה המורכב מראשי התבות של הפירות שבפסוק. כלומר, שם קדוש זה מרומז בתורה בפסוק של זמרת הארץ: "צָרִי, דְּבִשׁ, נְכֹאת, לֵט, בְּטָנִים, שְׁקָדִים" - ר"ת:

צדנלב"ש

ישנם הרבה ציורים הנקראים - "שְׁנֵיתֵי הוּי" לְנִגְדֵי תְּמִיד" - ובהם שמות קדושים רבים ואחד מהשמות הוא השם של זמרת הארץ - צדנלב"ש. שם זה הוא מהשמות החשובים ביותר שצריך לכוון תמיד ובמיוחד בימים אלו.

הדבר החשוב כאן לעניינינו הוא שהכתוב אומר "מַעַט צָרִי וּמַעַט דְּבַשׁ" כלומר, זהו אחד מהפסוקים המדברים על מעט של קדושה וממילא קשור עם "משנכנס אב ממעטין בשמחה". ואכן, נשאלת כאן השאלה: אם שולחים לשליט מצרים מנחה - מדוע שולחים לו "מעט"? הרי יעקב רוצה לפעול פעולה על אדם שמאיים עליו ועל בניו ויש פחד מות ממנו - ומדוע הוא אומר מעט?

ואם כן, צריך לומר שהמעט כאן מגדיר את המהות הפנימית של דברים אלו, וממילא צריך לומר שדברים אלו הם מאד "מרוכזים" - בבחינת "מועט המחזיק את המרובה" - הקשור עם המושג "צמצום". ישנו צמצום מלשון התעלמות האור - ויש צמצום שהוא ריכוז האור, "צמצם שכינתו בין שני בדי הארון". כלומר, צמצום מלשון "ריכוז" פרושו כאן לרכז דבר בלי גבול בתוך מקום מוגבל. שפלות בנפש זה כח לרכז - לרכז הרבה בתוך מעט, שזה הפרוש הפשוט של "מועט המחזיק את המרובה".

ארץ ישראל - כל ארץ ישראל היא בגדר "מועט המחזיק את המרובה". כתוב בחז"ל וגם רואים זאת היום במוחש - שארץ ישראל היא ארץ קטנה אך יש בה הכל. ואכן, כך מסבירים חז"ל - שמכל העולם ארץ ישראל היא המקום המרוכז ביותר, היא ה"מועט המחזיק את המרובה". אחד משמותיה של ארץ ישראל בתנ"ך הוא "ארץ צבי": "אֶרֶץ אֲשֶׁר פָּרַתִּי לָהֶם זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ צְבִי היא לְכֹל הָאֲרָצוֹת". מסבירים חז"ל שצבי בין שאר החיות - הוא "מועט המחזיק את המרובה" - ואם פושטים את עורו של הצבי ואח"כ מנסים להלביש את העור בחזרה - אינו מחזיק אלא חצי מן הצבי. ואם כן, כל זמן שהצבי חי הרי עורו הוא בגדר "מועט המחזיק את המרובה".

ושוב, כאשר הצבי חי יש בו במוחש תופעה של "מועט המחזיק את המרובה". ואם כן, זו סגולתה של ארץ ישראל - המועט מחזיק הרבה יותר. באופן זה גם מסבירים את "התופעה ההלכתית" שבארץ ישראל יש רק יום אחד של חג ואילו בחוץ לארץ חוגגים גם "יום טוב שני של גלויות". כתוב שבארץ ישראל די ביום אחד כדי לגלות את כל האור השייך לאותו חג שהרי הארץ היא "מועט המחזיק את המרובה". לעומת זאת, בחוץ לארץ לוקח שני ימים לאור להתגלות וכאמור, בארץ ישראל מרוכז כל האור, ודי ביום אחד כדי שיתגלה.

נחזור ל"זמרת הארץ": "מַעַט צָרִי וּמַעַט דְּבַשׁ נִכְאֹת וְלֹט בְּטָנִים וּשְׂקָדִים" צָרִי - לשון רפואה.

דְּבַשׁ - למדנו שדבש קשור עם "שלום בית". דבש זה התיקון של "דוד בת שבע" - ר"ת דבש. דוד בת שבע = 788 = שלום בית. ואם כן, סוד השלום בין איש לאשתו הוא ה"דבש".

מעט - וכאמור, שני אלו הם "מעט". השבח הראשון שנשתבחה בו ארץ ישראל ע"פ הפסוק שלנו הוא "מַעַט צָרִי" - כלומר, ישנו כח מאד מרוכז (צרי לשון צר ומעט) בארץ שמרפא את כל הנגעים. הדבר השני שנשתבחה בו ארץ ישראל הוא "וּמַעַט דְּבַשׁ" - שעושה שלום בית (ריכוז, חיבור ולא פיזור) בין איש לאשתו. "דְּבַשׁ מְצַאֵת אֶכָּל דֶּיֶךְ פֶּן תִּשְׁבְּעֵנוּ וְנִהְיָאֲתוּ" ומפרש ה"מצודות דוד": דבש - כמו אם מצאת דבש מהראוי הוא שתאכל ממנו מעט להיות די לך להשיב הנפש כי כשתאכל הרבה כדי שביעה פן תקיא את הכל ותאבד גם המעט שאכלת בתחילה. ואם כן, שני אלו "מַעַט צָרִי וּמַעַט דְּבַשׁ" - הם ה"מועט המחזיק את המרובה"

שם של מיעוט

ואם כן, כל מה שקשור עם "זמרת הארץ" - זה "מעט", מעט מאד חזק ומרוכז - המתגלה גם במאכלי ארץ ישראל. כאמור, עבודת חודש אב היא עבודה של מיעוט "משנכנס אב ממעטין בשמחה" וממילא אחד השמות שיש לכוון בתקופה זאת הוא השם של "זמרת הארץ" - השם של המיעוט צדנלב"ש. כוונה זאת תודעה, תודעה שאני חוקק במחשבתי - ומתגלה כאן ברמז: צדנלב"ש = 476 = 4 · מעט = 119 · 4.

ואם כן, כל השם הקדוש הזה עולה ארבע פעמים מעט: מעט, מעט, מעט, מעט, מעט - כנגד ארבע מדרגות של מיעוט שהם ארבעת חידושיו של האריז"ל:

י - צמצום

ה - התפתחות

ו - התלבשות

ה - שבירה

כל אחת מארבע מדרגות אלו של גילוי תורת האריז"ל היא מדרגה אחרת בעבודת הוי" של "מעט" - וכולן שייכות ל"ממעטין בשמחה" ול"שפלות" של חודש אב:

צמצום - מעט של "הנחת עצמותו" - לעשות חלל בתוך עצמו.

התפתחות - מעט של "מועט המחזיק את המרובה" - נקודה שמכוונת את ההתפתחות.

התלבשות - מעט של "הסתפקות במועט" - החלט הרצון לרדת ולהתלבש במקום צר - ירידת הנשמה לתוך הגוף.

שבירה - מעט של חיפוש אחרי נקודות טובות - "עוד מעט ועוד מעט" - "עוד מעט נאין קשע".

נסיים עם הפסוק מספר ישעיהו המקשר יחד את עניני חודש אב שלמדנו:

"אם ת'אבו וְשִׁמְעֶתֶם טוֹב הָאָרֶץ תֹּאכְלוּ"

אם ת'אבו - ת'אבו לשון רצון ושורשו **אב**. מה צריך לרצות בחודש אב?

לרצות לשמוע את האמת. רצון שייך לכתר, ובסדר ה"מגן

דוד" כתר זה חודש אדר "משנכנס אדר מרבין בשמחה".

לעומתו, הרצון לשמוע שייך בסדר ה"מגן דוד" לחודש אב

"משנכנס אב ממעטין בשמחה".

אם ת'אבו וְשִׁמְעֶתֶם - כשתרצו לשמוע, שהיא מידת השפלות בסוד "כתר

עליון איהו כתר מלכות". רצון השפלות הוא לשמוע

את האמת.

טוב הָאָרֶץ תֹּאכְלוּ - טוב הארץ זה ה"טוב מְעַט לְצַדִּיק" - המועט שמחזיק

את המרובה - הכולל את כל ארבע מדרגות המיעוט

שחידש האר"י הקדוש, שהיום יום ה' אב - יום

ההילולא שלו.

לחיים לחיים - זכותו יגן עלינו

שנוכה ללכת בדרכיו ונזכה לגאולה השלמה בקרוב ממש